

Dissertatie scheidt helderheid

Zeelui van het West-Friese platteland

Dat Nederland ten tijde van de Republiek een van de belangrijkste maritieme naties van de wereld was, willen 'wij Nederlanders' maar al te graag weten. Maar veel verder dan wat vage noties over kanongebulder, zeehelden en de VOC komt het meestal niet. Komen we terecht bij het onderwerp vrachtvaart in Europese wateren, dan wordt het beeld vaak nog schimmiger, hoewel juist deze vaart ten grondslag lag aan de rijkdom van de Republiek. Die vage contouren van de zeevarenden uit de Gouden Eeuw en daarna zijn nu een stuk scherper, dankzij het onderzoek van Piet Boon naar de zeevarenden van het West-Friese platteland.

Op zijn zoektocht naar dat West-Friese maritieme verleden voert de archivaris Boon de lezer mee naar de geografische, demografische en agrarische geschiedenis van dit gebied. Deze factoren zouden een diepgaande invloed hebben op de ontwikkeling van West-Friesland tot zeevarende regio. Vanaf 1500 onderging het platteland een relatief snelle en ingrijpende verandering. Niet alleen meer de agrarische, maar ook de maritieme sector werd voor velen een zeer belangrijke bron van inkomen. Op den duur bevolkten behalve schippers en zeelieden, ook reders, bevrachters en kooplieden het West-Friese platteland. De speciale aandacht voor de periode 1680-1720 is mede ingegeven door de mysterieuze ontwikkeling die de Hollandse vrachtvaart juist in die jaren lijkt door te maken. Tot op heden is onduidelijk waardoor de Hollanders vrij plotseling de brui zouden hebben gegeven aan deze branche. Was het de internationale concurrentie die de vrachtvaart niet meer interessant maakte, waren het de te lage lonen, het slechte imago van de zeeman, of waren er eenvoudiger niet

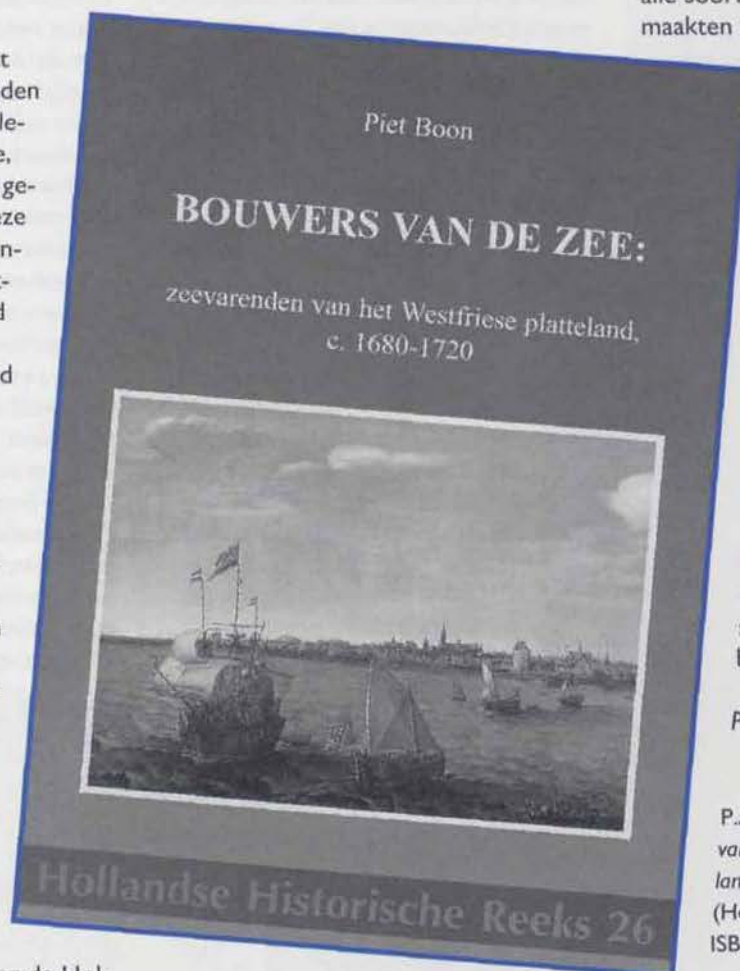
Naast het economische belang van de vrachtvaart als bron van werkgelegenheid in West-Friesland, komt ook de sociale kant van het zeevarend beroep aan de orde. Dat zeeman een door historici op waarde geschat beroep is, is verre van juist. Karikaturen, vooroordelen, wilde fantasieën en romantiek strijden bij de meeste beschrijvingen om de voorrang. Gelukkig geeft Boon de West-Friese zeeman de plaats die hij verdient.

Met behulp van een veelheid aan bronnenmateriaal maakt de lezer kennis met maritieme full-timers, part-timers en eendagsvlieden. Zeelui waren er in alle soorten en maten. Sommigen maakten carrière en brachten het tot

schipper, anderen hielden het bij varensgezel. De vele onderlinge familieverwantschappen zijn een opvallende karakteristiek van het zeevarende volk. Daarnaast vinden we zeelieden soms terug in het dorpsbestuur of als (parten)reders. Slechts zelden waren ze langdurig afhankelijk van de bedeling. Wie dat nodig had, verdiende wat bij met boeren. De zeelui van het West-Friese platteland maakten een onlosmakelijk deel uit van de dorpsgemeenschap. Zeeman ter vrachtvaart was een 'geschoold' én een gerespecteerd beroep.

Paul C. van Royen

P.A. Boon, *Bouwers van de zee. Zeevarenden van het Westfriese platteland, c. 1680-1720* (Den Haag, 1996) (Hollandse Historische Reeks 26) ISBN 90.72627-18-0, ill., lit.opg., reg.

voldoende mannen van ijzer meer? De werkelijkheid omtrent de verdwijning van de West-Friese zeeman blijkt heel wat ingewikkelder en fascinerender dan wel eens werd aangenomen, zo laat Boon duidelijk zien.